

BISERICA și ȘCOLA.

Foia bisericească, școlastică, literară și economică.

Iese odată în săptămână: DUMINECA.

PREȚUL ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 5 fl.—cr., pe 1/2 an 2 fl. 50 cr.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 14 fr., pe jumătate an 7 franci.

PREȚUL INSERTIUNILOR:

Pentru publicațiunile de trei ori ce conțin
cam 150 cuvinte 3 fl.; până la 200 cuvinte 4 fl.;
și mai sus 5 fl. v. a.

Correspondențele se se adreseze Redacției

„BISERICA și ȘCOLA.“

Er banii de prenumerațiune la
TIPOGRAFIA DIECESANĂ în ARAD.

Actul chirotonirii Episcopului Aradului.

Astăzi se săvârșese prin Eminentia Sa Înalt Prăsfintitul Domn Archiepiscop și Metropolitan *Ioan Meșianu* cu împreuna lucrare a Înalt Pră Sfintiei Sale Domnului Episcop al Caransebeșului *Nicolau Pópea* actul sfânt al chirotoniei intru Episcop al Înalt Pră Cuvioșiei Sale, părintelui archimandrit și vicariu episcopesc *Iosif Goldiș*.

Este act dumnezeiesc actul ce se săvârșese astăzi.

Isvorëște din credință. Și credința tare și neclătită este pétra cea din capul unghiului, temeliea cea pururie vecinică a sfintei noastre biserici. În fața acestui sfânt și dumnezeiesc act sfinte rugăciuni ridicăm noi diecesanii cătră tronul ceresc pentru pogorirea darului duchului sfânt asupra nou alesului Episcop al Aradului, pentru revărsarea darului Duchului sfânt asupra destinilor eparchiei de Dumneșeu binecuvântate a Aradului.

Nu înțelepciune lumescă au condus, și conduce destinele sfintei biserici, ci „darul cel dumnezeiesc, carele toate le pôte,” și carele minuni a săvârșit pre pământ in decursul veacurilor.

Darul cel dumnezeiesc al Archieriei îl definesce sfântul Ioan Chrisostom in interpretarea epistolei a doua a sfântului apostol Pavel cătră Timoteiu: ca „darul puterii, ca darul iubirii, și ca darul stăpânirii de sine.“

Ne închinăm inaintea acestui sfânt dar, pentru că in timpurile grele, prin cari trecem,

in acest sfânt și dumnezeiesc dar ne punem totă nădejdea vieții și dezvoltării ulterioare a sfintei noastre biserici. „Darul puterii“ și tăriei dumnezeiesci ne va da bărbăția și energia trebuincioasă prin carea se potem săvârși toate lucrările mari, la cari este angajată astăzi sfânta noastră biserică pentru prémărirea lui Dumneșeu și inaintarea poporului nostru.

„Darul iubirii“ ne va inspira înțelepciunea și tactul, prin carele se potem unul fiesce carele conlucra și contribui, ca organismul sfintei noastre biserici după instituțiunile ei canonice și după dispusețiunile statutului nostru organic să funcționeze cât mai regulat și cât mai cu succes pentru inaintarea scopurilor mari ale bisericii și poporului credincios, — pentru-că iubirea evangelică este factorul, care face să dispară dintre oameni ori-ce divergență, și-i face capaci a lucra cu succes și in deplină armonie frățescă la inaintarea tuturor afacerilor noastre obștesci.

„Darul stăpânirii de sine“ ne va da puterea și tăria, ca să lucrăm in cadrul autonomiei noastre bisericesci la infflorirea elementelor constitutive ale bisericii, la apărarea și activarea nimerită a legii noastre organice pentru prémărirea lui Dumneșeu și fericirea poporului.

Dumneșeu să primescă sfintele rugăciuni cari se ridică cătră Tronul ceresc și pre Ilustritatea Sa nou chirotonitul Episcop al Aradului, să-l dăruiescă sfintelor sale biserici in pace, întreg, cinstit, sănătos, intru zile îndelungate, drept îndreptând cuvântul adevărului.

Critica Socialismului.

În n-rul trecut al fôiei nôstre am expus principiile pe cari se bazează socialismul, ne mai rămâne ca astăzi să facem critica acestor principii. Și ori din care punct de vedere am privi acest sistem — el este de condamnat. Nu voim să vorbim despre aceea, că o așa numită „ordine socială“, care profesează idei ateistice, nici odată nu pôte fi cea adevărată, și nici odată nu pôte fi spre binele societății. Aici voim să examinăm doctrina socialistă din punct de vedere economic, și ne vom convinge despre neatenenicia și reprobațiunea ei.

Socialismul pune în locul individualismului capitalist principiu asociațiunii, și anume cu intenția de a elibera pe lucrători de sub domnia apăsătoare a capitalului, și a-le reda independența. Dar de fapt lucrătorii ajung numai din fântână în lac. Pentru-că după principiile socialiste, asociațiunea este totul ér individul nimic; aici vine în locul unei sclăvii alta, sub domnia nemărginită a asociațiunii, care dispune asupra tuturor, și dela care lucrătorii sunt total dependenți. Unde rămâne aici libertatea, independența?

Socialismul este nimicirea mișcării libere pe toate tarenele vieții omenești. Nimenui nu-i este permis să facă aceea-ce voiește; are să facă numai aceea-ce ce-i-să poruncește prin funcționarii puși de societate. Acésta însemnează nimicirea totală a libertății și sancționarea forței și silei. Societatea va sêmăna cu o lemniță mare, în carea ori-ce mișcare liberă este eschisă, și toate trebuiesc executate după normele prescise.

Afară de aceea nici nu este posibil de a organiza astfel producțiunea pe întreg teritoriul statului cum o pretinde acésta socialistii. Pentru-că dacă s'ar face acésta, mai întâi de toate ar trebui constatat, cât ar trebui să se producă în diferitele ramuri, ca cantitatea să fie de ajuns pentru toți, ér de altă parte să nu fie mai multă, căci nu s'ar putea întrebuința. Dar acésta e o cestiune așa de grea, că nu să pôte calcula corect nici pentru o singură comună, necum pentru un stat. Și cine să calculeze acésta? Spre acest scop ar fi lipsă de o mulțime de oficianți, și nici atunci încă n'ar fi garanță suficientă, că calcularea este corectă. După aceea ar trebui lucrătorii împărțiți pentru diferitele ramuri a le producțiunii după aptitudinile lor. Spre acest scop ear ar fi necesitate de un număr mare de funcționari, cari să pôtă cunoște diferitele aptitudini a-le omienilor. Și cu toate acestea de multe-ori pôte ar greși, și în urma acésta s'ar angaja la diferitele ramuri de producțiune omieni neapți, spre paguba producțiunii însaș. În cazul, că aceste greutăți voiește socialismul să le delătore prin aceea, că fie-care trebuie să se deprindă cu tot felul de lucru, e de reflectat, că o ast-feliu de încercare va rămâne cu totul ilusorie, fiind-că natura omenească este mărginită, și cu cât îndemână-

rile omenești să lățesc, este mai puțin posibil, de a să perfecționa pentru lucrări singuraticce.

Progresul economic atât de mult lăudat de socialiști, care în o societate socialistă ar resulta, este de asemenea un lucru al fantasiei. Lucrătorului îi lipsește ori-ce impuls spre progres la lucrul pe care este deobligat să-l săvârșască, fiind-că nu-l îndeamnă nici vr'un motiv moral, nici interesul său propriu. Lucrul să va săvârși numai din silă. Ear un lucru ast-feliu săvârșit este de regulă defectuos.

Ce s'atinge în fine de împărțirea câștigului, aici socialismul nu pôte stabili un îndreptariu baremi încât va satisfăcător. Căci dacă să ia ca îndreptariu numai cantitatea lucrului, apoi nu să pôte justifica de ce nu să ia în considerare și calitatea, pentru-că de sigur un mașinist isteț este pentru societate cu mult mai mult decât un simplu lucrător. Ear dacă să ia ca îndreptariu pretensiunile singuraticilor, apoi cine le statorește acestea? Singuraticul însuș? Atunci fie-care și-ar face pretensiuni așa de mari, că n'ar fi de unde să să acopere, și nemulțămirea și invidia va trebui inevitabil să urmeze. Nu ar rămâne alta, decât ca câștigul să-să împartă în părți egale. Dar în cazul acesta leneșul ar căpăta toțmai atâta cât cel diligent, vagabundul, cât cel solid și lucrător. Acésta nu ar fi nici mai mult nici mai puțin, decât călcarea sentimentului de dreptate. Nemulțămirea ar crește rapid, ér durata unei ast-feliu de ordini sociale ar fi foarte scurtă.

După toate acestea putem dice, că promisiunile pe cari le face socialismul cu privire la efectele fericite a-le ordinii sale sociale, să bazează pe o amăgire. O „ordine socială“, carea supune pe om forței crunte, nu-l pôte nici când face fericit, chiar dacă e vorba numai de fericirea din lumea acésta. Peste tot nici o putere pământescă nu pôte întogmi ast-feliu referințele pământeste, ca pentru toți să resulte plăceri nemărginite. Mai puțin va fi în stare s'o facă acésta socialismul cu sistemul său basat pe forță și silă. El o pôte face acésta cu atât mai puțin din cauza ideilor sale ateistice și a negațiunii ordinii morale, dând curs liber tuturor patimilor omenești. Toțmai satisfacerea infinită a tuturor aplicărilor și patimilor este izvorul multor rele: bóle, suferințe etc. Deci cine dă curs liber tuturor aplicărilor omenești, nu împutinează, ci înmulțește réul. Socialismul nu să pôte lăuda nici cu aceea, de a-i face omului năcazurile suportabile; pentru-că spre acest scop ar trebui să-l mângăie. Acésta însă n'o pôte face, răpindu-i și aceea ce este de-alt-cum comun întregului gen omeneș — credința în o viață mai bună.

Așa numita „cestie socială“ nu să pôte rezolvi prin principii staverite de omieni, ci numai prin punerea în aplicare a vecinicilor principii a-le revelațiunii divine propuse nouă de biserica Domnului, carea este înzestrată cu darul infalibilității.

Cuvânt

de deschidere, rostit de președintele despărțământului protopesc Buteni Nicolau Boșcain, cu ocaziunea adunării reun. inv. ținută la 15/27 Iunie a. c. în comuna Cil.

Onorată adunare!

Arta cea mai delicată și mai complicată, cea mai grea și mai încopciată cu responsabilitate e arta cu care se ocupă învățătorul. Dăc artă, pentru că dela învățător se recere iscusință și dibăcia, ca să-și pótă îndeplini rolul de educator.

E delicată acéstă artă, pentru-că subiectul și respective materialul de prelucrat e aceea ce posede omul mai scump, e un ce sublim și ideal, distincțiunea ce o a primit omul dela D-șeu, spre deosebire de cătră tóte celelalte ființe, adecă spiritul.

Și e complicată cu atât mai vėrtos, cu cât după cum șcim spiritul are facultăți, ear acestea ramuri, cari tóte trebuie desvolate armonice, pentru ca nu desvoldând pre una pe conta celelalte să se producă în spirit perturbațiuni, cari dau nascere la individualități stricăcioșe societății și umanității. Mai e complicată arta de a educa și din motivul, că spiritul omenesc fiind în corp, ambele influențează unul asupra altuia, ér corpul fiind materie supusă stricăciunii, prin prevalarea influenței conduce și pre spirit spre inclinări rele, ceea ce încă e spre dauna societății și umanității, și numai în iscusința și dibăcia educătorului stă, ca prin desvoldarea armonică a facultăților spiritului, acesta se predomineze asupra materiei și se conducă organismul complicat al corpului, — ér corpul condus de spirit ne dă aceea ce numim om, în înțelesul adevărat al cuvântului.

Un membru, cu cât va fi mai iscusit și mai practic în măiestria sa, cu atâta va fi mai pasionat întru profesarea ei, și cu atâta îi va fi și cășcigul material și moral mai mare, tot așa putem șice și despre un învățător. Cu cât însă un măestru e mai debil, nu posede abilitatea recerută, cu atâta e mai indolent, se face chiar neglijent, și însuș suferă consecuențele, dat fiind uitării din partea societăți.

Consecuențele unei stări analóge, aplicată la un învățător sunt însă cu mult mai mari, căci acele nu se restring numai la individualitatea-i propriă, ci se estind asupra unei societăți întregi; de aci și responsabilitatea cea mare a învățătorului.

Responsabilitatea învățătorului, stă în raport cu scopul educațiunii și cu umanismul.

Dacă vom analiza starea fizică și spirituală cu care se ivesce omul în lume, apoi destinațiunea omului, spre ce scop e creat, ne vom convinge despre rolul, misiunea și responsabilitatea învățătorului ca educator.

Fiind-că omul se ivesce cu puterile fizice fórte debile, ér cu cele spirituale în stare dormitândă, devine îndată sub scutul și îngrijirea semenilor sei, cari în cele mai multe casuri fiind neorientați în cele ale educațiunii, nu pun pond numai pe educațiunea

fizică, ér unde să și pune câteva pond și pe cea spirituală, nefiind acesta cu precugetare, de multe ori educațiunea ia direcțiuni greșite. În astfel de împrejurări devine apoi sub scutul și îngrijirea învățătorului ca educator. Rolul învățătorului deci e nu numai a diriga ei și a corecta desvoldarea spiritului, ér acéstă o va putea numai prin o adâncă precugetare, și prin o influențare inadins asupra spiritului elevului dat sub îngrijirea sa. Rolul ce-l are un învățător pretinde deci un studiu continuu asupra spiritului. Nu e de ajuns numai a cunoșce facultățile spiritului în general, ci celui ce are de a face cu mai multe individualități, neîncungurabilă lipsă are a studia spiritul și legat de individualitate, étă deci că rolul învățătorului pretinde o studiere perpetuă și o pregătire continuă, dela care atárnă succesul întru ajungerea scopului. Un rol nu tocmai ușor, inse sublim, care dacă e implinit cu acurățetă ușorează misiunea și respălătesce ostenețele cu fructul ródelor.

Misiunea învățătorului e nu numai a face serviciu societății din care face parte, prin îngrijirea și creșterea tinerimei aceleia, ci cunoscând destinațiunea omului, trebuie se și formeze societatea, ca și acéstă paralel cu nisuința dōnsului, se alerge cătră scopul pentru care e destinat omul. Acel scop ni-l-a descoperit însuș Creatorul prin cuvintele Mântuitorului: „Fiți perfecți, precum perfect este Tatăl voștru din ceriuri“. Așa dar, scopul creșterii, al educațiunii fiind perfecțiunea creștinească, ér menițiunea omului a se apropia prin perfecțiune cât mai tare de D-șeu, ca să fie demn a se preamări D-șeu printrēnsul, ca creațiune după chipul și asemănarea sa pre pământ, și misiunea învățătorului ca educator e cu mult mai sublimă, mai ideală, de a pregăti pre om a se arēta demn de chipul și asemenarea lui D-șeu. Învățătorul dar, folosind societății servește lui D-șeu, ér dela implinirea misiunii sale, atárnă folosul ori dauna societății, precum și responsabilitatea sa înaintea societății și mai vėrtos înaintea lui D-șeu.

Basa educațiunii, încă a descoperit-o D-șeu în perceptele sale, punēnd de basă în mandatele sale iubirea de D-șeu și deaprópele. Va să șică: educațiunea trebuie să fie religioasă și umanitară. Lucru fórte firesc, pentru-că: în general spiritul omului fiind dela D-șeu și înzestrat cu facultăți divine, trebuie să-și păstreze divinitatea prin atragerea cătră isvorul și originea sa, ér în special spiritul omului ca individualitate, fiind omogen avēndu-și tot acelaș isvor, érăș trebuie să se amalgamizeze în iubire reciprocă, comunicând spirit la spirit, isvorul iubirei dela care au purces.

Mijlocul de comunicațiune al spiritului fiind limba, care inse nu e tot aceeaș la om și om, înțeleg cuvintele convenționale, — comunicațiunea spiritului inse aceeaș fiind, ér scopul educațiunii acelaș, de aceea și pedagogia adevărată, — avēnd de basă scopul sublim al educațiunii, adecă perfecțiunea creștinească — pentru-că comunicațiunea spiritului în a-

ceasta direcțiune, se fie cât de ușoră — pretinde ca educațiunea fiecărui individ se i-se facă în limba sa maternă.

Biserica creștină, întemeiată pe învățăturile Mântuitorului nostru Isus Christos, a și luat sub îngrijirea sa educațiunea omului; și cu deosebire biserica poporului nostru român, pătrunsă de principiul pedagogic de mai sus, ține foarte mult la școlă de sub îngrijirea sa, ér școlă de sub îngrijirea bisericei noastre, ca școlă confesională română; eată pe ce temeiu ține sus și tare la educațiunea în limba maternă.

Facend transițiune la noi învățătorii români dela școlile poporale gr. or. române, două momente principale ni es la iveală, de cari avem să ținem cont în educațiunea tinerimei concređute nouă, și adecă cultivarea simțului religios și a limbei materne. A simțului religios pentru scopul suprem al educațiunei ér a limbei ca mijloc de comunicațiune a spiritului. Și fiind că limba e mijloc de comunicațiune a spiritului, deci tocmai așa de scump tesaur ni-e limba ca și spiritul. Spiritual prin minte se manifestează, ér mintea cu ajutorul limbei, se manifestează și cultivă, ér cultivare perfectă prin altă limbă, afară de limba maternă, nu-și pôte omul închipui.

Din cele premersé se pôte constata și folosul întrunirilor noastre în reuniune, unde continuu ne alimentăm puterile cu a căror ajutor ne indeplinim misiunea noastră cea mare și grea și totodată începiată cu mare responsabilitate, remâne numai ca fiecare în parte se fim conscientios de misiunea noastră căci numai atunci putem fi mândri de implinirea datorinței.

Premițând acestea, Vê salut Dlor de bună venire, dechiarând ședința adunării despărțământului nostru protopopesc Buteni de deschisă. Vê rog totodată se-mi permiteți a indeplini încă un rol onorific ce poziția mea de președinte 'mi dictă, de a saluta pentru prima óră în adunarea noastră pe P. On. Dn. Ioan Georgia protopresbiterul nostru!

P. O. Dle protopresbiter! Sum convins că sunteți pătruns de însemnătatea chiemării noastre învățătorești de aceea și avem onorul a ne felicita de prezența P. O. D. Tale între noi, Vê declar că și noi suntem pătrunși de sântenia misiunei unui protopresbiter, și conform caracterului și scopului misiunei noastre Vê asigurăm și din acest loc, că vom contribui prin lucrarea noastră la înlesnirea atingerii scopului la care misiunea apostolică ce o aveți, țintește. În schimb Vê cerem spriginul și iubirea P. O. D. Tale, asigurându-vê reciproc despre a noastră.

Salutându-ve deci în mijlocul nostru, vê dorim, ca să vê bucurați de rezultatele muncii noastre la mulți ani!

Gramatica în școlă poporală.

Omul își exprimă cugetele sale, dorințele și cu un cuvint tot ceea ce se petrece în internul său, prin vorbire. Arta vorbirei este pentru fie-care om tot a-

ceea, ce este bună-órá pentru două continente îndepărtate arta navigațiunii; căci precum acésta susține comunicația între acele continente, tocmai ast-fel susține și arta vorbirei comunicația între lumea internă a omului și cea externă. Cu cât arta navigațiunii e mai perfectă, cu atâta și comunicația între continente va fi mai ușoră și din contră, cu cât aceea va fi mai puțin perfectă, au atâta și comunicația va fi mai grea. Tot așa e și cu arta vorbirei: dacă omul scie să vorbească corect, ușor își pôte exprima cugetele și dorințele sale, până-când dacă nu scie vorbi, cum se cade, întimpină o greutate mare întru exprimarea acelorora. Tot aceeași greutate întimpină apoi și acei indiviđi din jurul său, cari îl ascultă și doresc să-l înțelegă.

Dacă voim însă, ca ideile noastre să le împărțăm persónelor, cari nu se află în jurul nostru, ci într'o depărtare mai mare dela noi, atunci scopul nu ni-l vom puté ajunge prin vorbire, ci trebuie să recurgem la scriere. De sine se 'nțelege, că și aici, dacă voim să fim bine înțeleși de aceia, cătră cari ne adresăm, trebuie, ca scrisórea aceea să fie o icónă fidelă a ideilor noastre; iar la acésta vom puté ajunge, numai dacă scim scrie corect.

A vorbi perfect și a scii scrie cum se cade sint deci două trebuințe de viață, trebuințe, fără cari omul astăzi nici că ar puté trăi.

Și dacă locul, unde omul se pregătesce pentru viață, e școlă, atunci la tot casul, că una dintre cele mai mari datorințe ale învățătorului din acea școlă este, a-l face pe elev, să scie cât mai corect vorbi și scrie.

Ca să putem însă vorbi și scrie cum se cade într'o limbă, e de lipsă să cunoșcem bine firea acelei limbi. Trebuie să scim d. e. că fie-care cuvint din ea prin ce schimbări pôte trece, căci numai așa il vom puté pronunța și cu deosebire scrie cum se cade. Din cuvinte se compun đicerile. Aici iară trebuie să scim că unde e locul fie-cărui cuvint, unde se începe și unde se gată đicerea etc. etc. Iară regulele, după cari se întâmplă tóte acestea, ni-le arată gramatica. Studiul gramaticii este dară un mijloc, un instrument, cu ajutorul căruia putem ajunge la vorbirea și scrierea corectă.

Cu cât un lucru e mai important, cu atâta și mijlócele, cu cari sêvirșim acel lucru, sint mai necesare. Arta vorbirei și scrierei este pentru noi foarte necesară; deci tot atât de necesară va fi pentru noi și mijlocul, prin care putem ajunge la đinsa, adecă gramatica. Și tocmai pentru aceea în școlă poporală, între obiectele de învățămint, după religie ea ocupă locul prim.

Gramatica în școlă poporală se începe încă în anul prim. Întrégă sciința din acest studiu însă în anul acesta constă numai din aceea, că elevul prin exercițiile intuitive își câștigă o mulțime de cuvinte: substantive, adiective, numerale, pronume etc., cu un cuvint se pregătește pentru gramatica sistematică. Tot

acésta o face el și în anul al doilea. Iară în anul al treilea se începe gramatica proprie și se continuă în anul al patrulea și al cincilea al școlii elementare. În tot timpul acesta însă învățătorul trebuie să aibă înaintea ochilor sei vorbirea și scrierea corectă, pentru că, pre-cum șisei și mai sus, gramatica e numai mijloc, iară scopul ni-e vorbirea și scrierea. Așa dară totdeauna, când elevul face vre-o greșală în pronunțare sau în scriere, învățătorul trebuie să-l coregeze și anume, în anul prim și al doilea fără a-i spune cauza, iară de aci înainte spunându-i pentru ce e bine așa și nu alt-cum.

La predarea gramaticii avem să procedem dela special la general, dela exemple la reguli. Așa-dară totdeauna, când avem să predăm elevilor o regulă gramaticală, aceea să o scotem din exemple. Și anume facem așa, că scriem pe tablă mai multe exemple, în cari se cuprinde regula respectivă. Prin întrebări facem apoi, ca elevii singuri să scotă regula din acele exemple. Să ne ferim dară de a da elevilor regula de-a gata, și și mai tare să ne ferim de a-i pune să învețe regula de adreptul din atare manual, pentru că în chipul acesta întregă diligența elevilor nu ar aduce nici un folos, ci din contră, numai stricăciune, ruinând atât sănătatea, cât și mintea lor.

Regula odată estrasă trebuie și aplicată la vorbire și scriere. Acesta este punctul cel mai însemnat la predarea gramaticii și în jurul acestui punct trebuie să se concentreze întregă activitatea învățătorului.

Am șis mai sus, că studiul gramaticii este de foarte mare importanță, fiind-că și scopul, ce-l urmărește, e foarte important.

Ne întrebăm noi acuma, că ore în școlile noastre se face destul progres din acest studiu însemnat? Dacă vom lua școlile dearindul și le vom examina mai cu deamăruntul, vom vedé, că în acésta privință încă lasă mult de dorit.

Și órece care ar fi cauza la acésta?

Punem cazul, că ne aflăm într'un examen dela o școlă elementară. Din răspunsurile, ce le dau elevii din gramatică, putem vedé, că regulile merg ca „Tatăl nostru“, dar când e vorba de scris, aci li-s'a gătat totă sciința; elevul nu știe să scrie nici o șicere simplă cum să cade, dar nici măcar un cuvânt. Acésta dovedește, că învățătorul respectiv n'a pus nici un pond pe aplicarea regulilor gramaticale — lucrul cel mai de căpetenie. Va să șică el și-a luat de scop gramatica, iară nu vorbirea și scrierea corectă.

Iată deci greșala, iată pedeca, ce nu lasă nici pe cel mai diligent învățător să facă progres destul din acest studiu.

Nu reguli să cerem dela elevi, ci să pretindem dela ei să știe vorbi și scrie corect, căci în acésta consistă adevărata sciință din gramatică. Să nu-i simlim dară, să hobiseze regulile din atare manual, până când nu mai pot, ci să le dăm de scris atât în școlă,

cât și acasă, până când vor ști scrie corect, căci atunci asigur pe ori și cine, că și regulile gramaticale le vor ști mai bine și mai la înțeles de șice ori, decât că le-ar fi învățat nu știu din ce fel de manual.

Dacă vom procede ast-fel, gramatica își va ajunge scopul, iară noi ni-am implinit una dintre cele mai mari datorințe ale noastre; până-când dacă vom face alt-cum, totă sciința din gramatică ar fi numai lues și nu ar ajunge nimic.

Pavel Dirlea, sen.
învățator.

D I V E R S E.

* *O mare distincțiune.* Dl Dr. V. Babeș, directorul Institutului de patologie și bacteriologie din București, a primit următoarea scrisóre dela dl profesor Lannelongue, presedintele congresului XIII-lea internațional de medicină, ce se va ține la Paris dela 2—9 August 1900: Domnule și prea eminent confrate! Cu o foarte vie satisfacție am onórea a vă anunța numirea d-vóstră ca Președinte de onóre al congresului internațional de medicină, care se va ținea la Paris dela 2—9 August 1900. Sper că primind acest titlu, veți răspunde la așașteptarea noastră și veți binevoi a ne da concursul cu marea d-vóstră autoritate științifică. Bine-voiți, etc, Președintele Congresului: Lannelongue.

* *Convocare.* Societatea pentru crearea unui fond de teatru național român își va ținea adunarea generală din ést an în opidul Săliște (comit. Sibiu) în șicile de Duminecă și Luni în 18/30 și 19/31 Iulie a. c. cu următoarea Programă:

I. Șicua primă Duminecă, în 18/30 Iulie.

1. Președintele va deschide adunarea generală la 10 óre a. m.

2. Să aleg 2 notari pentru ședințele adunării.

3. Secretarul va cети raportul comitetului societății asupra lucrării sale dela adunarea generală din urmă.

4. Să alege o comisiune de 5 membri pentru propuneri și raportul comitetului să predă acestei comisiuni spre examinare.

5. Casarul societății va cети raportul despre starea casei cu sporul dela ultima adunare încóci și peste tot despre averea societății.

6. Să va alege o comisiune de 5 membri pentru examinare raportului casarului.

7. Să va alege o comisiune de 5 membri, cari în înțelesul §. 4 din statutele societății vor căștiga membri fundatori, ordinari și ajutători pentru societate.

8. Să vor cети discursuri coréspondétore scopului societății sau de altă materie literară, ce sunt a se înșinaua președintelui înainte de adunare.

9. Președintele închide adunarea.

II. Șicua a doua Luni, în 19/31 Iulie.

1. Președintele deschide ședința și protocolul ședinței precedente se va cети și autentica.

2. Raportul comisiunii pentru câștigarea membrilor noi.

3. Raportul comisiunii asupra socotelilor casarului.

4. Raportul comisiunii asupra raportului comitetului societății și însinuarea propunerilor în interesul fondului.

Să va decide locul și ziua adunării generale pentru anul 1900.

6. Întregirea comitetului.

7. Să va alege o comisiune de 3 membri pentru autentificarea protocolului din ședința II.

8. Președintele va închide adunarea.

Învităm la această adunare generală a societății pentru crearea unui fond de teatru național român pe toți membrii fondatori, ordinari și ajutători ai acestei societăți, precum și toți binevoitorii ei și sprijinatorii culturale românesci.

Din ședința comitetului ținută în Brașov, la 28 Iunie (5 Iulie) 1899. Iosif Vulcan, m. p. președinte. Vasilie Goldiș, m. p. secretar.

* **Bibliografie.** „Anuarul 35 al gimnasiunii mare public român de religiunea gr.-or. din Brașov, al școlilor reale și centrale primare, pe al 49-lea an școlar: 1898/99, publicat de Virgil Oniț, director. E un volum considerabil de peste 170 pagini mari, frumos ajustat, bine compus, cu îngrijire redactat și bogat în cuprins nu numai după extensiunea materialului, ci și după valoarea lui. El face onoare instituțiilor noastre din Brașov, atât de mult prețuite de toți Românii, cât și nouă tuturor.

Anuarul conține conferințele pedagogice ale corpului profesoral, pe 38 de pagini, conferințe vrednice a fi cetite de toți profesorii și învățătorii noștri.

Într'un adaus urmează un extins necrolog despre regretatul Dr. V. Glodariu, al cărui portret frumos executat decorează o pagină a anuariului.

Despre masa studenților urmează raport special foarte detaliat. În urmă se dau datele școlare.

* **Urmările secetei în România.** Din cauza secetei și a lipsei de nutreț — scrie „Drapelul“ — locuitorii își vând vitele pe prețuri de nimic. Acesta se petrece în mai multe județe din țară. Din Ploesci de exemplu se scrie, că mai mulți țărani și-au vândut vitele pe niște prețuri așa de mici, încât își denotă gradul de disperare și de miserie, la care au ajuns acești nenorociți locuitori. Din această cauză prețul cărnei s'a ieftinit. În Ploesci dela 70 bani, a scăzut la 40 de bani kilogramul.

* **Societatea „Teatru Popular“.** În București s'a constituit o societate anonimă-cooperativă „Teatru Popular“, care are de scop, conform statutelor: a) Înființarea unui Teatru Popular; b) Înființarea unei Academii de muzică și artă dramatică; c) A lucra pentru dezvoltarea și îmbunătățirea teatrului, muzicii și literaturii dramatice, încurajând compozitorii români și autorii dramatice. Capitalul social s'a fixat la suma de lei 200.000. Acest capital se împarte în 4000 acțiuni nominative à 50 lei fie-care.

* **Streini la universitățile germane.** În cursul acestei veri au fost înscriși la universitățile germane 2284 streini față de 2379 din iarna acésta și 2269 în vara trecută. Dintre aceștia studiază 523 filosofia, filologia și istoria, 480 matematica și științele naturale, 477 medicina, 299 dreptul, 150 agricultura, 135 silvicultura, 150 teologia, 16 dentistica. 15 farmacia. 1857 vin din țările Europei, 427 din celelalte continente. Intre cei dintâi sunt 584 ruși, 447 austriaci, 269 elvețieni, 140 englezi, 69 Bulgari, 50 olandesi, 41 francesi, 39 sârbi, 37 italieni, 33 turci, 32 români, 31 suedieni și norvegieni, 24 din Luxemburg, 23 greci, 19 belgieni, câte 3 danezi, muntenegreni și spanioli. Dintre ceilalți sunt: 300 din America, 101 din Asia (cea mai mare parte din Japonia) 21 din Africa și 5 din Australia. Numărul cel mai mare al acestor streini se află în Berlin și adevă 655 Lipsca 322, Heidelberg 205, München 196, etc.

* **Prețul alimentelor din suta trecută.** Un diar din Sibiu publică o listă militară a prețurilor alimentelor în suta trecută. Titlul documentului din ces-tiune este: „Victualien Taxa pro mense August 1766“. Lista a fost așternută comandai generale din Sibiu de „Enzenburg Oberstlietenant“ din Năsăud cu datul de 1766 August 15. Precum reese din această listă, o ferdelă de grâu curat costa 48 cr. de săcară 30, de orz 24, de ovės 15, de cucuruz 34 cr., punctul de păstrăvi se vindea cu 12 cr., de carne de vită cu 1 $\frac{1}{2}$, de carne de vițel cu 7, de carne de miel și de berbece cu 2, de carne de porc cu 3, de slănină cu 9, de lumini de sėu 8 $\frac{1}{2}$, de unt cu 15, o fele de mazere costa 4 cr., de linte 4, de fasole 4, de făină mai fină 5, de făină de pâne 3, de sėu 36, de unsore 24, de vin ardelean 15, de oțet 8, de lapte 3, de smântână 9 cr. Mai departe o găscă se vindea cu 12 cr., o rață 1 cr., o găină 6 cr., 12 ouă o groșiță, o maje de sare 1 fl., un car de fēn 2 fl., un stangin de lemne 22 cr. și 16 cr

Nr. 3762/1899.

A V I S.

Stipendistii fundațiunei „Teodor Pap“ sunt provocați ca până în 3/15 August a. e. să substernă aici atestat despre progresul făcut în studii în anul școlar 1898/9; la din contră li sė va sista stipendiul.

Tot-odată poftim pe domnii preoți și învățători a comunica celor cari se interesează, că de present nu e nici un stipendiu vacant.

Arad, la 1/13 Iulie 1899.

Iosif Goldiș, m. p.
vicariu episcopesc.

C o n c u r s e.

Pre basa Inaltului decis consistorial dto 2/14 Iunie 1899 Nr. 3049/899 se escrie concurs pentru îndeplinirea capelaniei temporale sistemisate pe lângă veteranul preot Pantelimon Popoviciu din comuna Bulza

protopresbiteratul Lipovei, cu termen de 30 de zile, de la prima publicare în foia „Biserica și Școala.”

Emolumintele împreunate cu parochia Bulza sunt: Una sesiune de pământ, parte arător, parte fânaș și pășune, o grădină parochială, birul și stola usuată dela 100 de case.

Alegândul capelan temporal, va beneficia jumătate din toate venitele parochiale, până-ce veteranul paroch Pant. Popoviciu va fi în viață, er' după mărtea acestuia, capelanul va urma ca paroch, în conformitate cu dispozițiunile Regulamentului pentru parochii.

Recurenții sunt avisați, ca recursele lor instruate cu documentele de calificațiune pentru parochiile de cl. III. și adresate comitetului paroch din Bulza, până la termenul mai sus indicat, se le subscernă subscrisului protopresbiter Voicu Hamsea în B.-Lippa, precum și să se prezinte în vr'o Duminecă ori sârbătore în sfta biserică din Bulza, pentru a și arăta desteritatea în cele rituale

Din ședința comitet. paroch din Bulza, ținută la 27 Iunie 1899.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu: VOICU HAMSEA, m. p. protopresbiter.

—□—

În aiunneul Zsiga-ian, din Oradea-mare, afară de cei primiți, se mai primesc pe anul școlastic 1899/900, ca alumiști-stipendiști încă (3) trei tineri români gr. or. cari vor studia la gimnasiul ori la școlile reale seu la academia de drepturi din loc, cari grătit vor căpeta provisiunea întrégă în institut.

Recursele ajustate cu: a) Estras de botez, b) Testimoniu școlastic, c) Atestat de paupertate, și d) Certificat despre vaccinare, adresate Senatului fundațional sunt a se trâmite până la 1/13 August a. c. la protopopul Orăđii-mari Toma Păcala în Oradea-mare (Nagyvárad).

Tot-odată se aviseză Onoratul public interesat, că în institutul acesta vor putea fi primiți tineri gr. or. rom. cari vor studia la școlile din loc, vor căpeta provisiunea întrégă pe plata, de câte 18 fl., la lună respective de 180 fl. la an solvindă anticipative în 4 rate anuale; în internat elevii vor fi supuși disciplinei institutului.

Oradea-mare 24 Iunie (6 Iulia) 1899.

Senatul fundațiunei Zsigaiene din Oradea-mare.

Toma Păcala, m. p. Georgiu Papp, m. p.

protopopul Orăđii mari ca presbiter, actuar consist. ca not. al Senatului.

—□—

Pentru deplinirea vacantei parochii Hassiaș, să publică prin acêsta concurs cu termen de alegere în 30 de zile dela prima publicare.

Emolumintele împreunate cu acest post sunt următoarele:

a) Una sesiune parochială care aduce un venit de 250 florini.

b) Grădina întra și estravilană 14 fl.

c) Stolele usuate afară de bir.

d) ca euartir parochului să cedeză provisoriu edificiu școlii:

Doritorii de a ocupa acest post sunt avisați a-și presenta recursele lor ajustate conform Statutului organic, până la termenul de alegere, la Prea onoratul Oficiu prott. în Belinț, având dênșii în vr'o Duminecă ori sârbătore a-se presenta în sfta biserică daici, spre a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: LUCIAN ȘEPETAN, m. p. adm. protopresbiter.

—□—

Pentru îndeplinirea definitivă a postului învățătoresc din comuna Săucani, (inspec. Beiuș) să escrie concurs

cu termenul de alegere pe 1/13 August a. c. pe lângă salariul de 300 fl. cortel și grădină de legumi. Doritorii de a ocupa acest post sunt avisați a-și trimitte recursele la adresa comitetului parochial până la finea lui Iuliu st. v. subscrisului protopresbiter în Robogány. ér până în ziua alegerii în vre-o Duminecă ori sârbătore competenții vor avea să-se prezenteze la s-ta biserică spre a-și arăta desteritatea în cant și tipic.

Săucani, 27 Iun. (9 Iul.) 1899.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: ELIA MOGA, m. p. ppresbiter și inspector de școle.

—□—

Pentru stațiunea învățătorescă din comuna Sacadat, tractul Pesteșului comitatul Bihor, se escrie concurs cu termen de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumintele împreunate cu acest post sunt: 1. în bani gata 300 fl cari se vor solvi învățătorului în rate triilunarie; 2. Stolele cantorale dela mort mare 1 fl. dela mort mic 50 cr. și alte accidenții cantorale.

Aspiranții la acest post învățătoresc sunt poștiți a-și trimitte recursele lor ajustate cu documintele recerute până la termenul sus amintite adresate Comitetului parochial subscrisului în Lugașul de sus p. u. Eiesd — și a se presenta în vre-o Duminecă, ori sârbătore la s. biserică, pentru de a-și arăta desteritatea în cântare și tipic.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: TEODOR FILIP, m. p. protopop și inspector școlar.

—□—

Pentru îndeplinirea stațiunei de învățătore la școla rom. gr. or. din Otlaca prin acêsta se escrie concurs cu termenul de alegere pe 6/18 August a. c.

Salariul în bani gata 300 fl.; 5 stângeni lemne, din cari are a se'ncălđi și școla, folosința grădinei de la locuință în jumătate parte, fiind intravilanul duplu, familia școlară 20 fl.; spese de conferințe și scripturistica 20 fl.

Recurențele au să dovedescă prin testimonii alăturate la recurs, că au absolvat preparandia și au depus essamenul de calificațiune, astfelu ajustat să-și înainteze recursul până în 3/15 August a. c. fiecare Prea On. Domn Dr. Ioan Trailescu protopop-inspector la Chișineu (Kisjenő), ér apoi să se prezinte în sta biserică pentru a o cunoșce poporul.

Din ședința comitetului parochial ținută în 24 Iunie (6 Iulia) 1899.

Stefan Rusu, m. p. George Turic, m. p.

președinte.

preot, not. com.

În conțelegere cu: Dr. IOAN TRAILESCU, m. p. protopop, insp. școl.

—□—

Nr. 2238/99.

Spre scopul conferirii de stipendii din „Fundațiunea lui Gozdu” pe anul școlar 1899/900 pentru școlile medii, facultăți, universități și școlile de cadeți militare la armata comună și honveđi — să escrie concurs pe lângă următoarele condițiuni:

1. Concurenții să documenteze cu documente originale sau autenticate de notariu public:

a) că sunt fii de cetățeni ungari și aparțin la biserică ortodoxă orientală română, spre care scop se recere estrasul din matricula botezaților provêdut cu clausula parochului competent, că și de present aparține la biserică greco-orientală română;

b) că studiază cu succes bun la vre-un institut public din patrie, spre care scop au să subșternă studenții dela școlile medii atestatul despre anul școlar

1898/9, iar cei dela facultăți și universități indicele despre toate cursurile ascultate;

c) că nici averea proprie, nici a părinților nu ajunge să acopere toate trebuințele pentru creșterea concurentului, spre care scop e a se produce atestul directoriei politice competente. Atestatul să cuprindă date pozitive despre această avere și trebuie să fie subscris și de preotul locului, iar dacă n'ar fi acolo preot ori ar fi înrudit cu concurentul trebuie să fie subscris din partea protopopului concernent

2. Dacă concurentul a întrerupt studiile, atunci are să producă și atestat oficios despre ocupațiunea sa între timp și despre purtarea sa morală pe acest timp.

3. Fie-care concurent are să arete, în petițiunea sa, specialitatea, la care, și locul unde voescă a continua studiile, precum și aceea dacă are și alt stipendiu.

4. Cei-ce voesc să studieze în străinătate, au să arete necesitatea de a face studii în străinătate, ca în cazul dacă li-se va vota stipendiul, să se pótă îndată expera concesiunea ministerială prescrisă.

5. Cu privire la concurenții pentru dobândirea de stipendii spre absolvarea școlilor militare de cadeți, se observă, că stipendiile aceste pe lângă documentarea condițiilor staverite în acest concurs (p. 1. a—c, 2, 3, 6, 8 și 9), numai atunci se vor estrada comandei școlilor militare, dacă concurentul va documenta că este primit de elev regulat la respectiva școlă de cadeți.

6. Petițiunile instruate cu documentele necesare, sunt a se adresa la reprezentanța fundațiunei lui Gozsdu (Budapest, VII. Király u. 13 sz.) până la 5 August a. c. st. n.

7. Totodată se provocă toți stipendiștii actuali, prin urmare și cei absolvenți, cari cer ajutoare pentru depunerea rigoroselor și câștigarea gradului de doctor, ca până la termenul sus indicat, și pe lângă observarea p. 3 din acest concurs, să arete rezultatul studiilor din anul școlar 1898/9, căci altcum li-se va sista stipendiul, respective nu vor căpéta ajutorul.

8. Petițiunile, cari nu sunt instruate cu documentele sus amintite, sau sosite după termenul scris, nu se vor lua în considerare.

9. În interesul expedării regulate, fie-care concurent să indice în petițiune locul și poșta ultimă unde este a i-se trimite rezoluțiunea reprezentanței.

Din ședința comitetului fundațiunei lui Gozsdu, ținută în 25 Aprilie n. 1899.

Comitetul.

—□—

Pentru deplinirea postului de învățator la școlă gr. or. rom. din Oradea-mare, se escrie concurs cu termen de alegere pe 8/20 August 1899.

Emolumintele legate cu acest post sunt: 1) În bani numărari (solviți în rate lunare anticipative) 500 fl.; 2) Pentru lemne din care va fi a-se încălzi și sala de învățământ 100 fl.; 3) Venitele stolari dela părăstase și alte funcțiuni unde va fi pofțit; 4) Cortel liber constător din două chili, o culină, o cămară și o pivniță pentru lemne.

Dela recurenți se pretinde: a) Testimoniu despre pregătirile anterioare, b) Testimoniu despre absolvirea preparandiei, c) Testimoniu de cualificațiune învățăt. rescă, d) Atestat despre serviciile prestate precum și despre conduita morală.

Aceia cari vor dovedi pregătiri în arta musicală și vocală vor fi preferiți.

Recurenții sunt pofțiți cumcă recursele lor instruate cu documintele espuse mai sus, să-le asternă la subsemnatul protopop ca înșpector școlar până în 31 Iuliu (12 August) 1899.

Mai departe sunt pofțiți recurenții a-se presenta la sânta biserică din Oradea-mare într'o Duminecă ori sârbătoare mai înainte cu 8 zile de ziua alegerii, spre a-și dovedi desteritatea în cântare și țipa.

Din ședința comitetului parochial ținută în Oradea-mare, la 20 Iuniu (2 Iuliu) 1899.

Nicolau Zigre, m. p. Iustin Ardelean, m. p.
președ. com. par. not. com. par.

În conțelegere cu: TOMA PĂCALA, m. p. protopop înșpector școlar.

—□—

Să escrie concurs pentru vacanta par. din Sarand, de a III-a clasă tractul Pesteșului cu termen de alegere de 30 de zile dela prima publicare.

Emolumintele sunt: 1. Casa parochială cu grădină 1/2 jugher și apartinențele trebuincioasă în preț de 60 fl.; 2. 14 jugere pământ parochial 150 fl.; 3. un al doilea intravilan 15 fl.; 4. dela 100 nr. de case una vică cucuruz sfârmat cubului à 5 fl. = 125 fl.; 5. Stolele usuete, și calculate după cei 5 ani din urmă 60 fl.; 6. dela 100 nr. de case una țină de lucru cu palmele, sau de nu ar lucra va solvi 40 cr. de tot 40 fl. de tot 450 fl.; 7. Dreptul de pășunat în pășunea comunală gratis pentru ori câte vite va avea.

Doritorii de a ocupa această parochie vor avea a subserne petițiunile lor instruate conform regulamentului pentru parochii și adresate comitetului parochial subscrisului în Lugașul de sus p. u. Élesd și a se presenta în vre-o Duminecă ori sârbătoare în s. biserică pentru de a-și arăta desteritatea sa în cele pofțesci.

Comitetul parochial.

În conțelegere cu mine: TEODOR FILIP, m. p. protop.

—□—

Pe basa conclusului adunării generale a Reuniuni învățătorilor rom. gr. or. din protopopiatul Lipovei, ținută la 17/29 Sept. 1898 în Lalesinț; prin această se escrie concurs pentru conferirea a-lor 2 (două) știpendii de câte 20 adecă douăzeci fl. v. a. unul, — din fondul reuniunii pentru 2 elevi (prunci de învățatori) din protopopiatul Lipovei, lipsiți de mijlôce, cari vor studia preparandia sau școlă de comerciu ori industrie; cu termen de-a recurge până la 1/13 August a. c.

La petițiunile de concurs, recurenții vor documenta:

1) Că sunt născuți rom. gr. or. și prunci de învățatori din protopopiatul Lipovei.

2) Testimoniu școlastic de pe anul școl. 1898/9, despre studiile absolvate până acum.

3) Că sunt lipsiți de mijlôcele necesarii la studiu.

4) Că studiază ori că vor studia preparandia sau școlă de comeriu, ori de industrie, la vre-un institut din patrie. Aci se notéză că stipendiu se va conferi, numai după începerea anului școl. 1899/900 și respective, când va dovedi, că este înscris ca elev ordinar la vre-una din școlile aci numite.

Recurenții sunt avisați, ca recursele lor adresate comitetului reuniunii învățătorilor rom. gr. or. din protopresbiteratul Lipovei, să-le înainteze până la termenul sus indicat, subscrisului protopop-președinte al Reuniunii învățăt. din Lipova (Lippa Temes m.)

Din ședința comitetului reuniunii învățătorilor rom. gr. or. din protopopiatul Lipovei, ținută la 15/27 Maiu 1899.

Voicu Hamsea, m. p. Ioan Lucaciu, m. p.
protopop-președintele Reuniun. notar.
inv. din protop. Lipovei.

—□—